

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN — POLONIA

VOL. III, 6

SECTIO B

1948

Z Zakładu Geografii Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego U. M. C. S.
Kierownik: prof. dr Adam Malicki

Leonard BARTOSEWICZ

**Próba wyznaczenia obszaru wpływu kulturalnego
miasta Lublina**

**Essai de déterminer la sphère de l'influence
culturelle de Lublin**

W s t ę p

„Rola miasta bywa warunkowana przyczynami natury gospodarczej, bądź też kulturalnej. Przedstawia bowiem miasto pewien rynek pracy, centrum handlowe, ognisko komunikacyjne, siedzibę władz administracyjnych w zakresie materialnej organizacji życia ludzkiego, oraz siedlisko szkół wszelkiego typu, muzeów, zabytków architektury, kuźnię myśli i idei w zakresie życia kulturalnego i stąd promieniuje na pewien obszar, czerpiąc z niego, albo też zasilając go“ (1).

Próbie ustalenia sfery wpływów miasta można przeprowadzić biorąc jako bezpośredni sprawdzian szkolnictwo.

Wiadomym bowiem jest, że chęć zdobycia wykształcenia średniego, zawodowego, lub wyższego, pociąga za sobą konieczność pobytu w miejscu takiego zakładu. Młodzież wiejska lub małych miasteczek, w których brak jest odpowiednich zakładów naukowych, przenosi się do siedziby odnośnego zakładu naukowego, zapewniając internaty, względnie codziennie odbywa nawet dalekie wędrowki do szkoły.

W ten sposób młodzież, ściągająca do miasta, zakreśla granice pewnych obszarów, ciągnących do miasta, czyli określa sferę wpływów danego ośrodka. Rozległość tego obszaru zależy od siły atrakcyjnej instytucji kulturalnych, od ich zdolności konkurencyjnej z innymi ośrodkami, oraz od stosunków komunikacyjnych, panujących na obszarze, dla którego dane miasto stanowi ośrodek.

Przegląd literatury

W Polsce zajmowano się dość żywo badaniem obszarów ciężenia (sfery wpływów), wychodząc z założeń natury gospodarczej lub kulturalnej.

W. Ormicki w referacie ogólnym pt. „Badania sfery wpływów w geografii miast“ (1) podaje szereg wskazówek metodycznych. Wyróżnia on sfery wpływów, ich rodzaje i kryteria badawcze, oraz omawia stan podobnych badań w Polsce.

A. Malicki w „Aktualnych zadaniach badań w zakresie geografii miast polskich“ (2) wymienia metody dotyczące badań sfery wpływów miast, przy czym szczególną uwagę zwraca na wędrowniki ludności wiejskiej do miasta. W tym wypadku, bezspornym i wystarczającym materiałem (wg A. Malickiego) do wykreślenia zasięgu wpływu danego miasta, jest zebranie danych z kart meldunkowych, zgłaszających się po raz pierwszy na stały pobyt w miastach.

K. Balińska w pracy „Strefa przyciągania małego miasta Krasnegostawu“ (3), stosuje metodę zaproponowaną przez A. Malickiego. Autorka stwierdza, że m. Krasnystaw swoim wpływem sięga tylko na najbliższej przyległą, wschodnią część powiatu.

W. Kubijowicz (4) pragnąc określić sferę wpływów miasta, przyjął za kryterium rozmieszczenie ludności zarobkującej w mieście, a mieszkającej poza jego granicami. W wyniku analizy tabel statystycznych, ilustrujących ilość ludności i stopień jej zatrudnienia w Nowym Sączu, dochodzi autor do ustalenia miejscowości ciężących do miasta, oraz do ustalenia pewnych kierunków, którymi odbywają się codzienne wędrowniki ludności. Dalsza analiza wykazała, że maksymalna odległość miejscowości, ciężących do Nowego Sącza leży w granicach dwóch godzin jazdy koleją i że natężenie badanego zjawiska maleje ze wzrostem odległości. „Wpływ odległości, a więc stosunków komunikacyjnych jest decydującym“ — konkluduje autor.

W. Kubijowicz (4) i W. Rewieńska (5) pragnąc określić sferę wpływów miast Lwowa, Krakowa i Wilna oparli się na analizie dostępności najbliższych okolic pod względem komunikacyjnym. Na mapach izochron W. Rewieńskiej dla Wileńszczyzny wyraźnie występują obszary upośledzone pod względem komunikacyjnym, a przez to mające słabsze ciężenie do wielkich ośrodków, pomimo stosunkowo bliskiego położenia. W takich razach w pierwszym rzędzie decydują stosunki komunikacyjne a drugorzędne znaczenie ma odległość.

Z. Simche (6) dla określenia sfery wpływów Tarnowa opiera swoje badania zarówno na kryteriach gospodarczych jak i kulturalnych.

Dla ustalenia sfery wpływów gospodarczych autor bada stosunki handlowe Tarnowa z innymi ośrodkami, przy tym wyróżnia bliższe i dalsze sfery wpływów. Dla ustalenia wpływów kulturalnych miasta, autor bada szkolnictwo. Na podstawie ilości młodzieży pozamiejscowej, uczącej się w Tarnowie, oraz na podstawie codziennych wędrówek młodzieży szkolnej autor zakreśla granice wpływów kulturalnych miasta. W wyniku Z. Simche dochodzi do wniosku, że: 1) słabnięcie wpływów miasta rośnie wraz z odległością, 2) rozległość sfery wpływów uwarunkowana jest rozwojem sieci kolejowej i autobusowej.

Również i M. Książkówna (7) próbuje ustalić sferę wpływów kulturalnych Krakowa. Biorąc jako sprawdzian szkolnictwo, specjalną uwagę poświęca codziennym wędrówkom młodzieży szkolnej. Autorka poddaje szczegółowej analizie cały szereg zjawisk, związanych z wędrówką młodzieży. Rozpatruje więc nie tylko kierunki wędrówek, ale również środki lokomocji, środowisko, z którego młodzież pochodzi, wiek młodzieży i w zależności od tego używane środki lokomocji. W wyniku autorka określa główne kierunki wędrówek młodzieży, oraz ustala, że większość młodzieży wędrującej do Krakowa pochodzi z okolic leżących w promieniu 15 km.

M. Jeśman (8) dla ustalenia wpływów miasta Ostroga bada ruch furmanek wiejskich w dniu targowe, oraz ilość młodzieży zamiejscowej, studiującej w mieście. Dla określenia zasięgu gospodarczego autor kreśli mapy izarytmiczne, przy tym, izarytma obejmująca miejscowości, z których przybywa co najmniej 50 furmanek, wyznacza najbliższą sferę wpływów gospodarczych Ostroga. Przy ustalaniu wpływów kulturalnych miasta M. Jeśman opiera swoje badania na ilości młodzieży zamiejscowej i stwierdza, że na ogół młodzież ta stanowi nikły odsetek wskutek złych warunków komunikacyjnych w okolicy miasta i przybywa do Ostroga tylko z okolic najbliższych, nie dalszych niż 7 km.

Materiały i metoda

Niniejsza praca ma na celu wykreślenie obszaru, stanowiącego sferę wpływów miasta Lublina. Za podstawę wzięto uchwycenie ilościowe zjawiska oddziaływania szkół lubelskich, a w szczególności wyższych szkół akademickich na okoliczne terytorium.

Materiałem do pracy były: 1) ankieta rozpisana w szkołach średnich, 2) kwestionariusze wpisowe studentów występujących na poszczególne wydziały Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

W odpowiedzi na ankietę rozpisaną w obrębie szkół średnich m. Lublina każdy uczeń wypisał na kartce: 1) dokładne miejsce swego urodzenia (wieś, gmina, powiat, województwo), 2) miejsce zamieszkania swoich rodziców (wieś, gmina, powiat, województwo).

Dyrekcje szkół oddały całkowicie wykończoną ankietę z wykazem stanu faktycznego uczniów, podając zarazem ilość nieobecnych w dniu przeprowadzenia ankiety.

Z kart wpisowych studentów UMCS i KUL wynotowano: 1) miejsce urodzenia studenta, 2) miejsce zamieszkania rodziców studenta, 3) zawód ojca żyjącego lub nieżyjącego.

Rok 1945 był okresem pod wielu względami nieodpowiednim dla zbierania materiałów liczbowych, ilustrujących zasięg wpływu miasta Lublina na okolicę, gdyż wówczas i województwo lubelskie i pozostałe części kraju poczęły, dopiero leczyć pierwsze, zadane wojną rany. Próbę należało powtórzyć, co uczyniono na wiosnę 1948 r. uzyskując rozszerzenie materiału i sprawdzian wzrastającej siły atrakcyjnej miasta Lublina.

Na podstawie materiału, zebranego z kart wpisowych, wykonano mapy rozmieszczenia miejsc zamieszkania rodziców młodzieży studiującej na uniwersytetach lubelskich w roku akad. 1945/46 i w roku akad. 1947/48. Ze względu na wielką ilość studentów mieszkających w miastach, wprowadzono oznaczniki — koła, pola których są proporcjonalne do ilości osób tam zamieszkałych.

Do szkół średnich, objętych badaniem w roku szkolnym 1945/46, uczęszczało 7606 osób obojga płci. Z ogółu młodzieży pobierającej naukę, uczniowie, których rodzice mieszkali w Lublinie, stanowili 51%, resztę — 49% stanowił element zamiejscowy.

Najwięcej młodzieży gimnazjalnej i licealnej pochodziło w roku 1945 z powiatu lubelskiego, który, ze swoją liczbą 1448 osób — 19% — wyraźnie przodował. Następnie dopiero szły cztery przyległe powiaty: puławski z 5,3%, lubartowski z 6,0%, krasnystawski z 4,8% i kraśnicki z 4,0% ogółu młodzieży szkół średnich Lublina. Inne powiaty były już tylko słabo reprezentowane.

W powiatach bliżej położonych, nawet większe ilości szkół miejscowych nie powstrzymywały młodzieży od przybywania do Lublina, natomiast powiaty bardziej odległe, względnie komunikacyjne trudno dostępne, były reprezentowane w Lublinie słabiej, np. biłgorajski i hrubieszowski. Charakterystycznym zwłaszcza jest powiat włodawski. Dawał on stosunkowo większą ilość uczniów, lecz pochodzili oni z gmin: Parczew, Ostrów, Uścimów, położonych bliżej Lublina. W tym przypadku czynnik odległości i dostępności komunikacyjnej zaznaczył się wyraźnie.

Niewątpliwy wpływ na ilość przybywających do Lublina uczniów z poszczególnych powiatów, ma rozmieszczenie szkół średnich na prowincji. Ilość przybywających uczniów z poszczególnych powiatów pozostaje prawie w ścisłej zależności od liczby i kategorii szkół średnich, istniejących na obszarze tych jednostek administracyjnych. Załączona tabela ilustruje rozmieszczenie szkół średnich w województwie lubelskim w roku szkolnym 1945/46.

Tabela I — Tableau I

Lp. Nr	Powiaty Les districts	Ilość szkół — Nombre d'écoles (1945 année)		
		średnie ogólnokształcące Les Lycées	Zawodowe Les écoles professionnelles	Rolnicze Les écoles d'agriculture
1.	Biała Podlaska	6	6	—
2.	Biłgoraj	2	2	—
3.	Chełm	3	3	1
4.	Hrubieszów	3	4	—
5.	Kraśnik	6	2	—
6.	Krasnystaw	3	2	2
7.	Lubartów	3	1	1
8.	Lublin (powiat)	5	2	—
9.	Łuków	4	4	—
10.	Puławy	4	5	2
11.	Radzyń	5	3	—
12.	Siedlce	8	5	1
13.	Tomaszów	3	2	—
14.	Włodawa	3	1	—
15.	Zamość	7	4	1

Większość uczniów, którzy w roku 1945/46 uczęszczali do średnich szkół czynnych w mieście Lublinie, pochodziła ze wsi. Fakt ten świadczy najlepiej o atrakcyjności Lublina, jako ośrodka kulturalnego, a może też być tłumaczony ewentualnym przeludnieniem prowincjonalnych szkół średnich. Może też być tłumaczony ten fakt tym, że rodzice zmuszeni wysyłać dzieci na naukę poza miejsce swego stałego zamieszkania, woleli już wybrać Lublin, niż mniejszy ośrodek prowincjonalny. Tak np. na 403 uczniów pochodzących z pow. puławskiego, uczęszczających do szkół średnich na terenie m. Lublina aż 374 pochodziło ze wsi. Odpowied-

nie cyfry dla innych powiatów wyglądają następująco: z powiatu lubartowskiego na 458 — 395 pochodziło ze wsi, z krasnystawskiego na 365 — 355 miało rodziców, mieszkających na wsi. Wśród uczniów przybyłych z pow. kraśnickiego na 303 — 291 pochodziło ze wsi.

W powiatach dalszych różnica ta zacierała się, miasta i wieś dawały mniej więcej równą liczbę młodzieży (tabela II).

Tabela II — Tableau II

Uczniowie szkół średnich m. Lublina wg miejsca zamieszkania rodziców. Rok 1945/46.
Les élèves des écoles secondaires de Lublin en rapport au lieu d'habitation de leurs parents. Année 1945/46.

L. p. Nr	Powiat District	Miasto Ville	Wieś Village	Razem En somme	% w stosunku do ogółu uczniów % en relation à la totalité des élèv.
1.	Biała Podlaska	5	12	17	0,2%
2.	Biłgoraj	1	23	24	0,3%
3.	Chełm	17	100	117	1,5%
4.	Hrubieszów	7	22	29	0,4%
5.	Kraśnik	12	291	303	4,0%
6.	Krasnystaw	10	355	365	4,8%
7.	Lubartów	63	395	458	6,0%
8.	Lublin	—	1448	1448	19,0%
9.	Łuków	2	56	58	0,8%
10.	Puławy	29	374	403	5,3%
11.	Radzyń	14	83	97	1,3%
12.	Siedlce	5	5	10	0,1%
13.	Tomaszów	3	8	11	0,1%
14.	Włodawa	51	74	125	1,6%
15.	Zamość	11	35	46	0,6%
16.	Lublin m.	3877	—	3877	51,0%
Razem		4107	3281	7388	97,0%
Inne województwa		117	101	218	2,9%

Na marginesie powyższych uwag należy zaznaczyć, że silny napływ młodzieży z okolicznych powiatów do Lublina zmusił władze szkolne do wydania okólnika, zabraniającego młodzieży pochodzącej z dalszych po-

wiatów województwa, zapisywać się do szkół średnich, czynnych w obrębie miasta Lublina.

Z dwu uniwersytetów czynnych w Lublinie, Uniwersytet M. C. S. jest uniwersytetem o charakterze przyrodniczym, i posiada wydziały: 1) matematyczno-przyrodniczy, 2) lekarski, 3) weterynaryjny, 4) rolny, 5) farmaceutyczny.

K. U. L. natomiast jest uniwersytetem o charakterze humanistycznym i rozpada się na wydziały: 1) humanistyczny, 2) prawno-ekonomiczny, 3) teologiczny.

Obie więc wyższe uczelnie uzupełniają się wzajemnie i razem pod względem swej siły atrakcyjnej odpowiadają ewentualnie jednemu uniwersytetowi czynnemu np. w Warszawie, Krakowie, lub Poznaniu.

Przed wojną (rok 1939) K. U. L. liczył przeciętnie 700 słuchaczy. W roku akad. 1945/46 liczba studentów wzrosła do prawie 1000 osób. Uniwersytet M. C. S., który powstał dopiero w październiku 1944 r. liczył w roku akademickim 1945/46 — 1905 studentów. Razem więc na oba uniwersytety lubelskie uczęszczało w tym czasie 2892 studentów. Z liczby tej 1780 osób = 61% pochodziło z Lublina, zaś 1112 osób = 39% spoza Lublina, z czego większość przypadała na powiaty województwa lubelskiego, leżące w najbliższym sąsiedztwie stolicy tej jednostki administracyjnej.

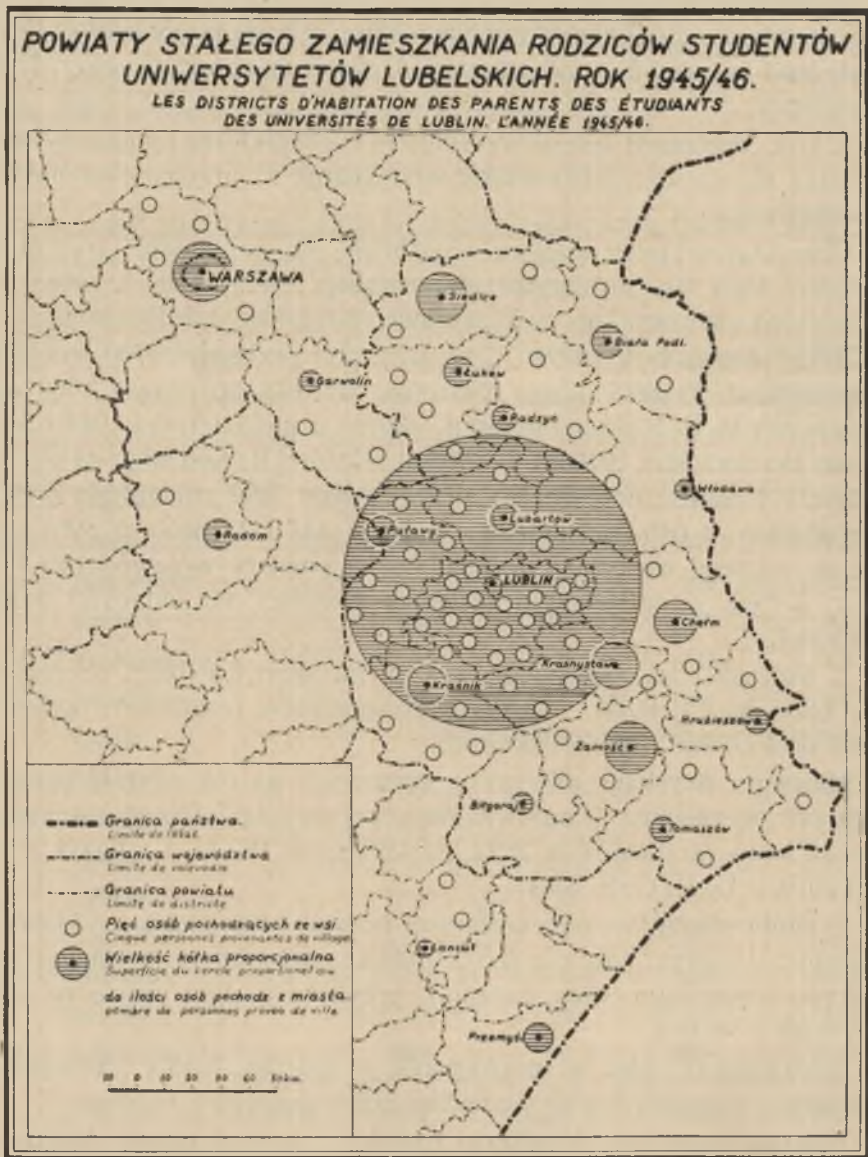
Z województwa lubelskiego wraz z miastem Lublinem rekrutowało się w roku akad. 1945/46 — 83,5% ogółu studentów, reszta zaś przybyła na studia do Lublina z okolic dalszych.

Materiały uzyskane z arkuszy wpisowych na rok 1947/48 przedstawiają już obraz inny w porównaniu z poprzednim. Przede wszystkim wzrosła liczba studentów z 2892 do 4391 osób (K. U. L. liczył w tym roku 2010, a U. M. C. S. 2381).

Z ogółu studentów obu wyższych uczelni 1463 osoby — 33,3% pochodziło z Lublina, a reszta spoza Lublina, przy czym z samego województwa lubelskiego (bez Lublina) przybyło w tym czasie na studia 1788 osób — 40,8%.

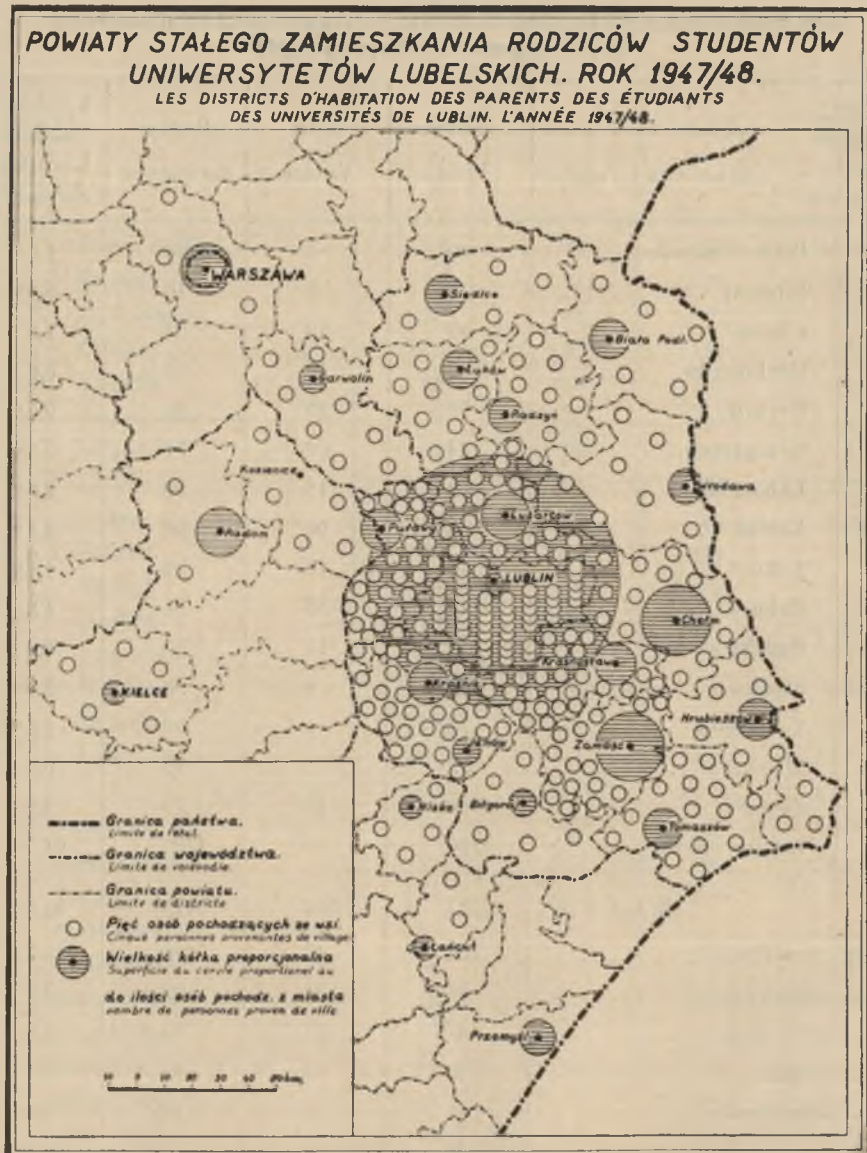
Stwierdzamy więc w porównaniu z jesienią 1945 r. bezwzględny i stosunkowy spadek liczby studentów pochodzących z Lublina.

Powiaty najbliższe Lublinowi również i w tym czasie dostarczyły największego kontyngentu studentów, rekrutujących się z obszaru województwa. Tak więc pow. lubelski dał — 5,4% ogółu studentów zapisanych na oba uniwersytety w roku akad. 1947/48, kraśnicki — 4,1%, puławski — 4,1%, krasnostawski — 3,8%, lubartowski — 3,1%, chełmski 3,9% i zamojski — 3,9%.

Mapa 1.

Mapa 2.

Tabela III — Tableau III

Studenci uniwersytetów lubelskich wg miejsca zamieszkania rodziców
Rok 1945/46

Les étudiants des universités de Lublin en rapport au lieu d'habitation
de leurs parents. Année 1945/46

Lp. Nr	Powiat District	Miasto Ville	Wieś Village	Razem En somme	% w stosunku do ogółu studentów % en relation à la totalité des étudiants
1.	Biała Podlaska	20	8	28	1,0 %
2.	Bilgoraj	8	2	10	0,3 %
3.	Chelm	41	12	53	1,8 %
4.	Hrubieszów	12	10	22	0,8 %
5.	Kraśnik	29	30	59	2,0 %
6.	Krasnystaw	44	27	71	2,5 %
7.	Lubartów	14	15	29	1,0 %
8.	Lublin	—	90	90	3,1 %
9.	Łuków	16	16	32	1,1 %
10.	Puławy	16	35	51	1,8 %
11.	Radzyń	13	12	25	0,9 %
12.	Siedlce	50	8	58	2,0 %
13.	Tomaszów	13	9	22	0,8 %
14.	Włodawa	7	5	12	0,4 %
15.	Zamość	58	15	73	2,5 %
16.	Lublin miasto	1780	—	1780	61,5 %
	R a z e m	2121	294	2415	83,5 %
	woj. warszawskie	104	42	146	5,1 %
	„ rzeszowskie	61	31	92	3,2 %
	„ kieleckie	47	35	82	2,8 %
	„ łódzkie	23	9	32	1,1 %
	„ krakowskie	11	3	14	0,5 %
	„ białostockie	62	8	70	2,4 %
	„ poznańskie	12	5	17	0,6 %
	pozostałe województwa i ob- szary zagraniczne	18	6	24	0,8 %
	O g ó ł e m	2459	433	2892	100,0 %

Tabela IV — Tableau IV

Studenci uniwersytetów lubelskich wg miejsca zamieszkania rodziców

Rok 1947/48

Les étudiants des universités de Lublin en rapport au lieu d'habitation de leurs parents. Année 1947/48

Lp. Nr	Powiat District	Miasto Ville	Wieś Village	Razem En somme	% w stosunku do ogółu studentów % en relation à la totalité des étudiants
1.	Biała Podlaska	23	25	58	1,3 %
2.	Biłgoraj	14	24	38	0,9 %
3.	Hrubieszów	37	45	82	1,9 %
4.	Chełm	105	65	170	3,9 %
5.	Kraśnik	53	128	181	4,1 %
6.	Krasnystaw	36	130	166	3,8 %
7.	Lubartów	46	89	135	3,1 %
8.	Lublin	—	235	235	5,4 %
9.	Łuków	31	51	82	1,9 %
10.	Puławy	37	144	181	4,1 %
11.	Radzyń	22	46	68	1,5 %
12.	Siedlce	33	22	55	1,2 %
13.	Tomaszów	32	69	101	2,3 %
14.	Włodawa	28	34	62	1,4 %
15.	Zamość	100	74	174	4,0 %
16.	Lublin miasto	1463	—	1463	33,3 %
	R a z e m	2070	1181	3251	74,1 %
woj.	warszawskie	91	78	169	3,8 %
"	rzeszowskie	100	106	206	4,7 %
"	kieleckie	85	121	206	4,7 %
"	łódzkie	20	11	31	0,7 %
"	krakowskie	26	19	45	1,0 %
"	białostockie	65	51	116	2,6 %
"	olsztyńskie	13	5	18	0,4 %
"	gdańskie	33	6	39	0,9 %
"	szczecińskie	19	7	26	0,6 %
"	pomorskie	16	14	30	0,7 %
"	śląskie	35	17	52	1,2 %
"	wrocławskie	18	17	35	0,8 %
	obszary zagraniczne	14	8	22	0,5 %
	brak danych	145	—	145	3,3 %
	O g ó ł e m	2750	1641	4391	100,0 %

W zestawieniu ze stanem z roku 1945/46 powierzchnia obszaru silnie powiązanego z Lublinem poprzez młodzież uniwersytecką znacznie wzrosła.

Na obu mapach widoczny jest jednak słaby wpływ obu wyższych uczelni Lublina na peryferyczne obszary północne i południowe. Najdalej na północy położony powiat siedlecki grawituje ku Warszawie, mając dogodne połączenia kolejowe ze stolicą. Natomiast słabo zaznaczające się na obu mapach powiaty: Biała Podlaska, Radzyń, i Włodawa mają i małe zaludnienie i poważne braki w komunikacji. Te same przyczyny sprawiają, że również powiat biłgorajski, tomaszowski i hrubieszowski w zbyt małej ilości wysyłają młodzież na studia do Lublina. Nie można jednak wykluczyć i takiej możliwości, że nowowpisujący się z tych odległych powiatów, raczej wybierają inne ośrodki akademickie niż Lublin, podobnie jak młodzież szkół średnich, która, mając do wyboru pobyt dla nauki w m. powiatowym, czy wojewódzkim, wybiera raczej Lublin. Charakterystycznym szczegółem jest, że studenci, przybywający na studia do Lublina z obszaru innych województw, pochodzą przede wszystkim z większych ośrodków, a nie z prowincji.

Wnioski

Reasumując wyżej otrzymane wyniki, stwierdzamy: obraz uzyskany w niniejszej pracy może nie odzwierciedlać dokładnie sfery wpływów Lublina, gdyż dotyczy tylko jednego elementu. Lublin, nie posiadając poza uniwersytetami innych wyższych szkół, jak np. handlowych i politechnicznych, ściągą mniejszą liczbę studentów w porównaniu z takimi ośrodkami akademickimi w Polsce, które mają większą ilość i większą różnorodność wyższych zakładów naukowych (Warszawa, Kraków).

Poważny wpływ na ilość studentów, przybywających do Lublina ma sytuacja mieszkaniowa, istniejąca w tym mieście. Lepsze możliwości mieszkaniowe w innych, choćby odleglejszych od Lublina ośrodkach akademickich mogą wpływać niekorzystnie na stan liczbowy, studiujących w Lublinie, uszczuplając sferę wpływów tego miasta.

Celem dokładnego określenia granic sfery wpływów kulturalnych m. Lublina należałoby rozporządzać analogicznymi opracowaniami dla sąsiednich ośrodków uniwersyteckich (Kraków, Łódź, Warszawa), jednakże pod warunkiem, że dla wymienionych miast uwzględni się tylko te wydziały, które czynne są na uniwersytetach lubelskich.

L I T E R A T U R A
L I T T É R A T U R E

1. W. Ormicki — Badania sfery wpływu w geografii miast. *Wiadomości Geograficzne*. Kraków, czerwiec—lipiec 1932 r. z. 6—7. Str. 84—87.
  2. A. Malicki — Aktualne zagadnienia badań w zakresie geografii miast polskich. *Czasopismo Geograficzne* 1939—1946. Tom XVII. Z. 3—4. Str. 116—123.
  3. K. Balińska — Strefa przyciągania małego miasta Krasnegostawu. *Czasopismo Geograficzne* 1939—1946. Tom XVII. z. 3-4 Str. 218—222.
  4. W. Kubijowicz — Z antropogeografii Nowego Sącza. *Prace Instytutu Geograficznego U. J. z. 8*, Kraków 1927 r.
Izochrony Południowej Polski. Prace Instytutu Geograficznego. U. J. z. 1, Kraków 1923 r.
  5. W. Rewieńska — *Izochrony Wilna. Prace Tow. Przyj. Nauk w Wilnie. Wilno 1929 r.*
  6. Z. Simche — *Tarnów i jego okolice. Tarnów 1930 r.*
  7. M. S. Książkówna — Codzienne wędrowki młodzieży szkolnej do Wielkiego Krakowa. *Wiadomości Geograficzne*. Kraków, czerwiec—lipiec 1932 r. Nr 6—7. str. 81—83.
  8. M. Jeśman — *Strefa wpływów m. Ostroga. Nakładem Oddz. Pol. T-wa Krajoznawczego w Ostrogu, Ostróg 1938 r.*
-

R É S U M É

Essai de déterminer la sphère de l'influence culturelle de Lublin.

Le travail présent a eu pour but d'établir la sphère de l'influence de Lublin. A cause du manque de matériaux on s'est borné à l'essai d'indiquer les limites de cette sphère du point de vue de la culture intellectuelle.

On a pris pour base le fait de la présence à Lublin d'un groupe nombreux d'écoliers et d'étudiants originaires du territoire environnant.

Les matériaux concernant les étudiants furent tirés de leurs cartes individuelles. Les données qui se rapportent aux élèves des lycées sont fournies par une enquête organisée parmi la jeunesse scolaire.

Durant l'année scolaire 1945/6 le nombre des personnes qui fréquentaient les universités et les lycées de Lublin s'élevait à 10448. En 54% les parents de ces personnes demeuraient à Lublin et 46% avaient leurs parents hors de la ville. Ces derniers se recrutaient en majeure partie des districts de: Lublin, Lubartów, Puławy, Krasnystaw et Kraśnik, donc les plus proches de Lublin.

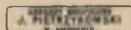
Si nous prenons en considération les recherches supplémentaires réalisées pendant l'année 1947/8, ne concernant que les étudiants des universités de Lublin — la sphère d'attraction du chef-lieu va s'étendre aux districts de Chełm et de Zamość.

À mesure de l'éloignement les influences de la ville de Lublin diminuent. Les terrains périphériques, à une petite densité de population et possédant une communication moins aisée, ne fournissent pas un grand nombre d'étudiants aux écoles supérieures de Lublin. Ce sont les districts de: Biłgoraj, Biała Podlaska, Tomaszów, Hrubieszów, Włodawa, Radzyń, Łuków et Siedlce.

Afin de déterminer exactement les limites de la sphère des influences culturelles de Lublin il faudrait étudier de la même manière les centres universitaires voisins (Cracovie, Łódź, et Varsovie) en n'utilisant cependant, que les matériaux fournis par les cartes d'enregistrement des facultés analogues à celles qui existent dans les universités de Lublin.

*Institut de Géographie
Université Marie Curie-Skłodowska, Lublin.*

A-26609

Nakł. 1400 61 x 86 V kl. 80 g